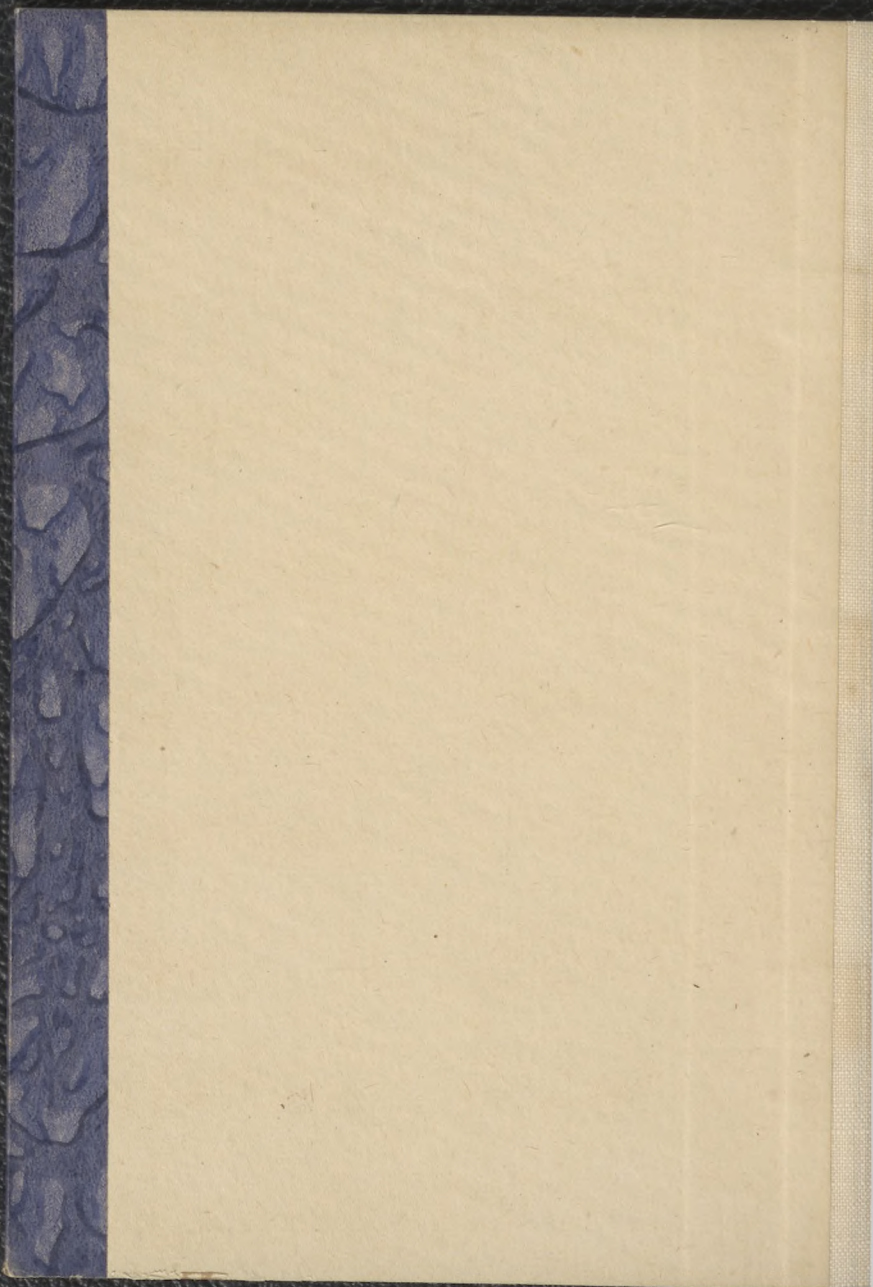
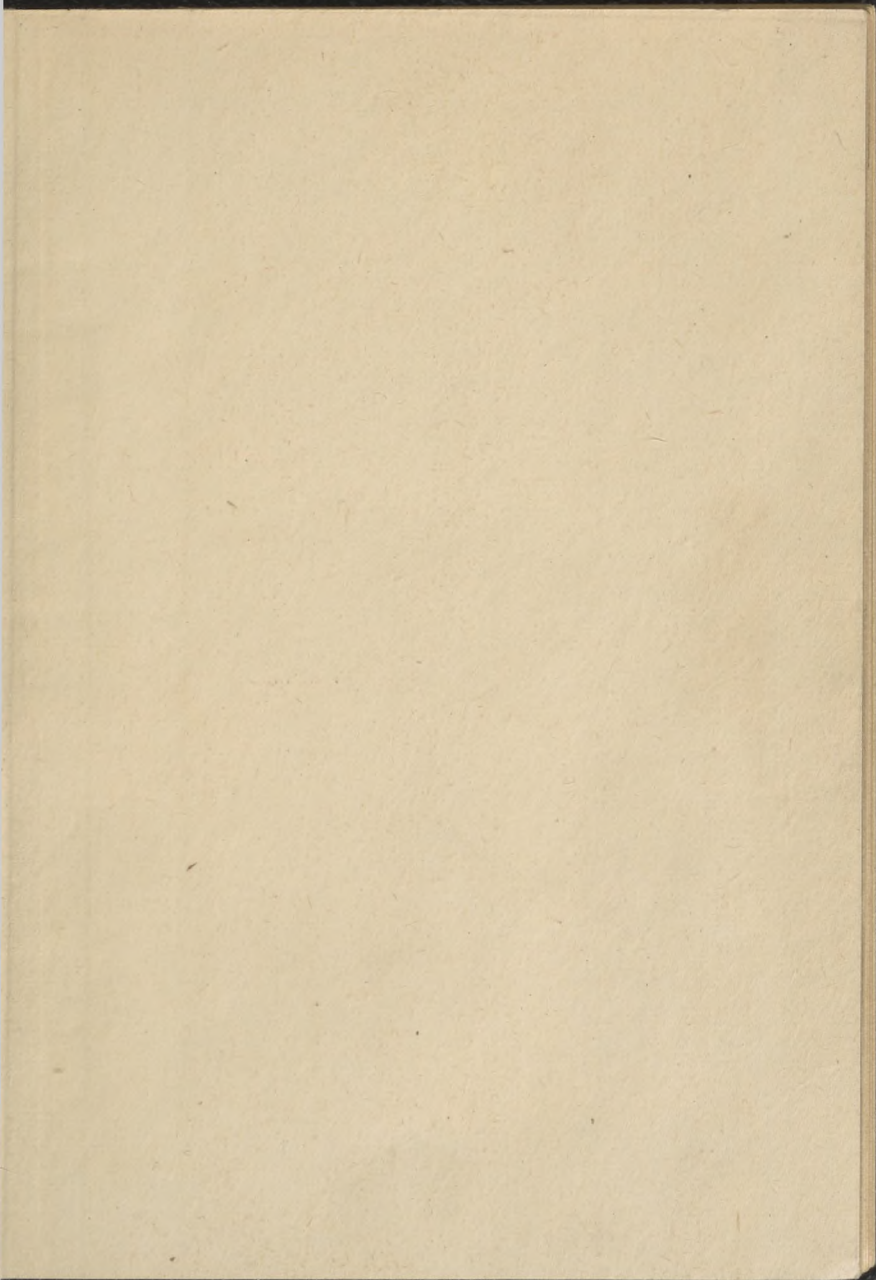
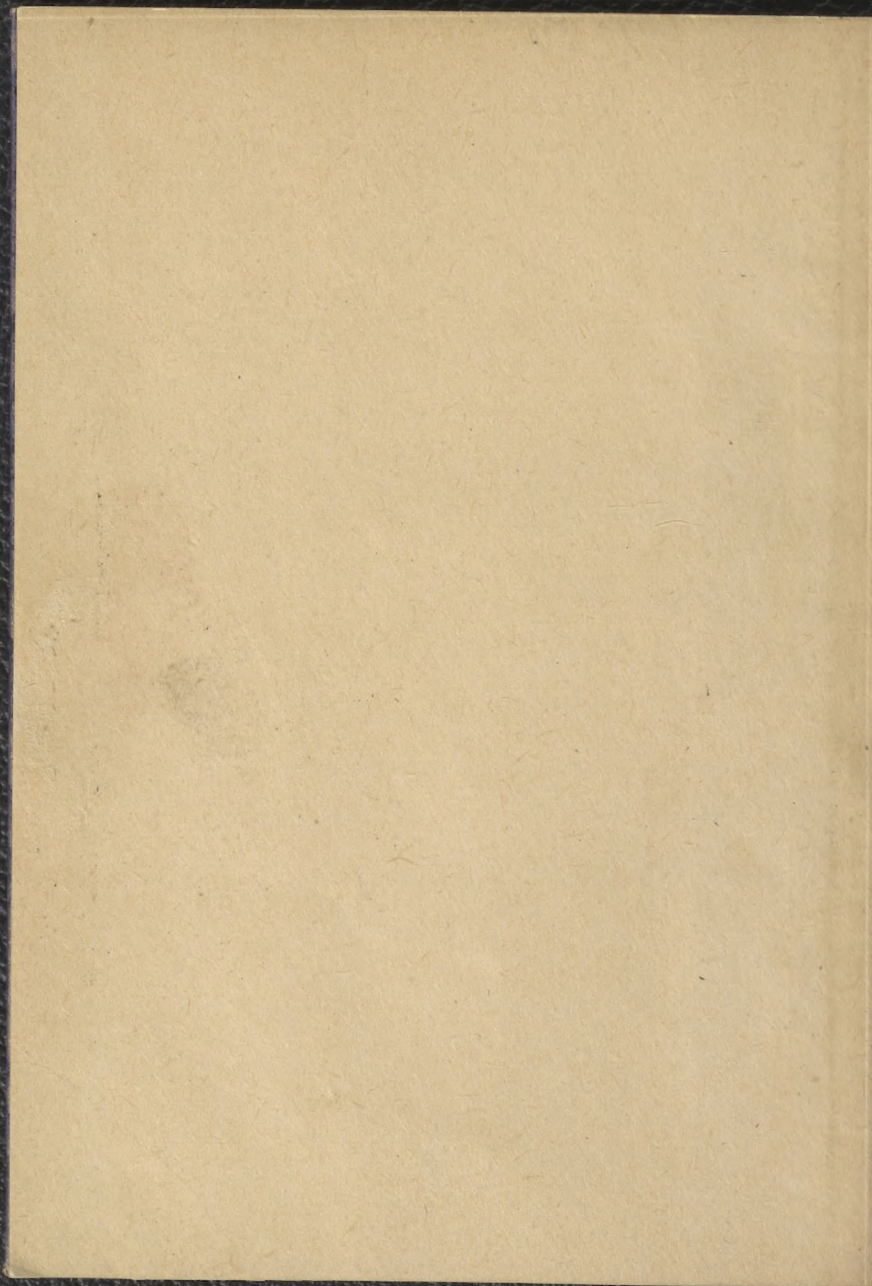

407135

Dublin 1350

Komisarz Rządu nam. II. o

6009

53.764

Б. ДРУДЖІ-ПОДБЭРЭЗКІ

Наклад 1000

Дня 18/6 1928 г.

БАЙКІ

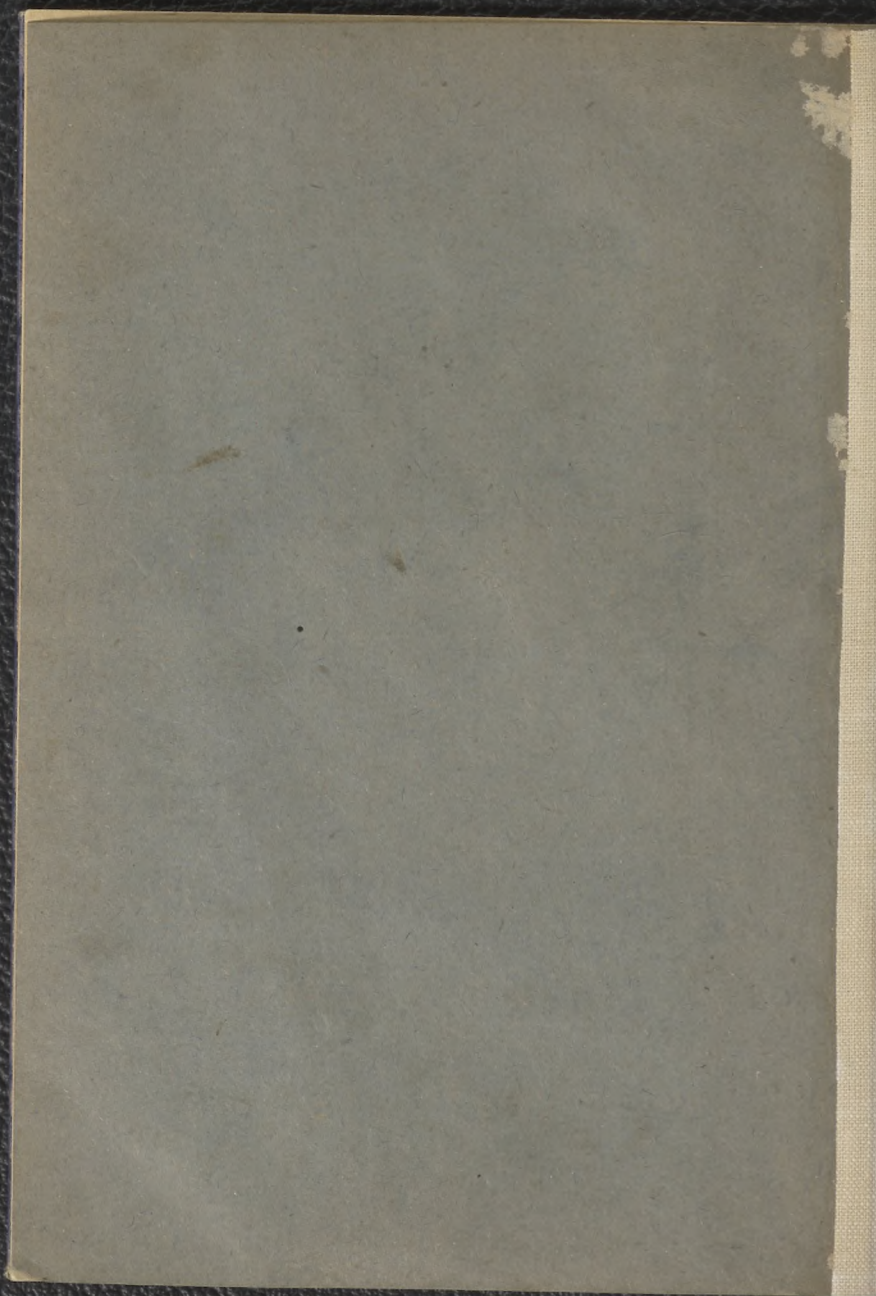
ГУМАР, САТЫРА

СШЫТОК I і II

Вільня — 1928

„ВІЛЕНСКАЕ ВЫДАВЕЦТВА“ Б. КЛЕЦКІ

І. 407. 135

Б. ДРУЦКІ-ПОДБЭРЭЗКІ

БАЙКІ
ГУМАР, САТЫРА

ВІЛЬНЯ. 1928

«ВІЛЕНСКАЕ ВЫДАВЕЦТВА» Б. КЛЕЦКІНА

I. 407. 135

1928. E. O. 990

B. Drucki-Podberezki. — «B A J K I».

Drukarnia „Wydawnictwo Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno.

З Ъ М Е С Т.

І. Б а й к і.

	Стр.
Пчаліная лёгіка	5— 6
Канцэрт	6— 8
Даніна	8—10
Дзьве бочкі	11—12
Хвосьцік	12—14
Сабачы звычай	15—16
Хворы леў і асёл	16—17
Прарок	18—
Прошаны абед	19—20
Сяляне і рака	21—22
Воўк на псарні	22—24
Конь і сабака	24—25
Рада па упартых	25—26
Сяброўская згода	27—28
Аслы на Парнасе	28—29
Оўцы і сабакі	29—30
Асёл	30—31
Прысуд	32—33
Дуб і гарбуз	33—34
Выбарнае начальства	34—35
Ваўкі і оўцы	35—36
Нос і ногі	37
Воўчы закон	37—39
Жаба і вол	39—41

	Стр.
Кот і мышы	41—
Млынар і куры	42—
Малпа і люстра	43—44
Індык	44—46
Што бачыў Кандрат	46—49
Мужык і клапы	49—50

II. Сатыра, гумар.

Ідэалы на „Крэсах“	51—
Ні Богу сьвечка...	52—53
Сучаснае	53—55
Чалавек і сабака	55—
Бедны шпак	55—58
Лялька	59—60
З Нікіціна	60—61
Цяжкое заданьне	61—62
Пакрыўджаны злодзей	62—63
Сапраўдная дружба	63—

Пчаліная лёгіка.

На пасеку адну арол не'к прыляцеў.

На вультлі сеў,

І з цікавасьцяй вялікай пазіраў —

Як род пчаліны мёд зьбіраў.

Адна пчала, відаць, змарыўшыся зусім,

Якраз прысела побач з ім.

Дык вось арол і кажа ёй:

— Я-б не жадаў у скуры быць тваёй.

Ўвесь век працуеш ты пад потам,

З усімі разам над тым сотам.

Куды й другія мёд нясуць.

Скажы, ці зможа хто-нібудзь,

Табе хоць дзякуй каб сказаць,

У соце гэтым разабраць,

Што частка ў ім — тваёй работы?

— Эх, панок!—пчала ў адказ:

Ніхто тут з нас

Ня мае часу ні ахвоты

Лічыцца між сабой работай.

Хто што зрабіў — дык без ад'знакі,

Бо нам ня трэ' чыейсь падзякі.

Ня дзелімся, каб не сварыцца,

Каб праца ў нас магла спарыцца...

— Ды як-жа так: а чэсьць? а слава?

На гэта-ж кожны мае права?

— Аб славе мы зусім ня тужым,

Затое ўсім прыкладам служым.

А чэсьць і гонар бачым ў тым —

Што мёд смакуе наш усім!

Эх! каб у сям'і беларусаў,
З добрай волі, ці з прымусу,
Лёгіку пчалы прынялі —
Працаваць усе дружна сталі!..

.....
Многа-б можна тут сказаць,
Ды „лідэраў“ — каб не злаваць,
Паставім лепей тут мы точкі!
Самі дакончыце, паночки!

К а н ц э р т .

Мішка-касалап, асёл,
Блазнота-малпа і казёл
Уздумалі канцэрт нек даць.
Ім зьнекуль удалось дастаць
Па ліку іхняму якраз:
Дзьве скрыпкі, альт і контрабас.
Былі у іх канешна й ноты.
І вось каб паказаць пякноты
І музыкі свае мастацтва, —
Шаноўнае ўсё брацтва
Уселася на пожны пад дубкамі
І дружна ўрэзала смычкамі.
Піскнулі скрыпкі, гуднуў бас...
І самі ўцямілі ураз,
Іто нек канцэрт ім не ўдаецца...
Вось малпа правіць тут бярэцца,
І кажа: „Ўдасца наш канцэрт,
Калі ў нас будзе дырыгэнт.
Каб ведаць, — добра йдзе ці не —
Глядзецце пільна на мяне.
Ну, вось: раз-два! распачынайце,
Дый толькі, бачце: ў такт іграйце!“
Ізноў пілікаць ўсе пачалі.
Глядзяць на малпу (ўжо бяз нот),
Аж вушы ў саміх затрашчалі:

Хто ў лес паехаў, хто ў гарод...
„Стой, братцы! пачакайце!
Нешта ў нас ня ідзе у лад!
Сядзім мы блага — ўсе у рад.

Іначай крыху вы сядайце:
Ты, Мішка, з басам, тут сядай,
Ды не мармоч, не падпявай.
Ты альт, садзіся проці ўторы..

У нас заскачуць цяпер горы
І лес пачне нам падпяваць,
Як пекна ўсе пачнем іграць!
Паселі, згодна з малпы казам,
Ў смыкі ударылі ўсе разам.
Кіруе ўсімі малпа жыва...

Але вось дзіва:

Няма зноў ладу з іх музыкі!
Выходзяць піскі, роў і зыкі.
Аж рэхам енчыць увесь лес,
Як быццам пакутуець бес..
На гэты гвалт і кавардак —
Зьляцеў аж з пушчы салавей.
Тут ўсе бягуць к яму хутчэй:
— „Браток! ты ў музыцы мастак!
Парадзь, як лепей нам тут сесьці,
Каб музыкантаў здабыць чэсьці,
І гонару і славы тэй,
Што маеш ты, брат салавей!“
— „Эх, браткі! скажу вам сьмела,
Тут не ў мясцох сядзеньня дзела!
Замест шукаць, як дзе садзіцца —
Перш іграць трэ' навучыцца.
У вас з канцэртам будуць мукі,
Няма-ж талентаў, ні навукі!
Дзеля таго, лепш ня іграйце,
Струмэнты кінце ды ўцякайце,
Пакуль за тое вас ня білі,
Што кавардак вы тут зрабілі“...

Д а н і н а.

У старасьці ўладыка — леў
Сябе папесьціць захачеў.
Старыя косьці не маглі
На камянёх і на зямлі

Знайсьці спакою і цяпла
Так неабходных дзеля сна.
І вось сваіх заве баяраў,
Гіенаў, тыграў, ягуараў,
І кажа ім: „Стары я стаў,
Слабы і хворы — нешчаслівы.
Сюды я вас усіх прызваў,
Каб раду й помач мне далі вы.
Я не магу ўжо, як раней,
Валяцца недзе між камней,
Або на голай зямлі спаць,
Бо-ж косьці старыя баляць...
Павінны вы паклапаціцца
І на пасьцелю мне злажыцца.
Хай кожны жменю шэрсьці дасьць,
— Усе вы пухам вось багаты,—
Пасьцелю будзе з чаго скласьць,
Бяз крыўды чыей, або страты“...

„О, цар! даём табе мы слова,
Пасьцеля будзе ў міг гатова!“ —

Баяры хорам адказалі:

„Была-б нам ганьба, каб ня далі
Цару свайму па жмені шэрсьці!
Ды мы усе, для вашай чэсьці —
На’т скур сваіх не пажалеем,
Ад страты-ж шэрсьці не згалеем
Спакойны будзьце, мы ураз —
Пацешым і здаволім вас.
Застаньцеся тымчасам з Богам,
Будзе усё, як па загаду!“

Баяры выйшлі й за царогам

Ураз злажылі сваю раду.

„Хіба стары наш звар’яцеў?“ —

Казалі ўсе. „Іш захацеў?“

Няма і спрэчкі: мы пушысты.

Аднак — ці-ж даць даюць міністры?

Нашто-ж бараны, оўцы, лані,

Народ ўсё створаны для дані?

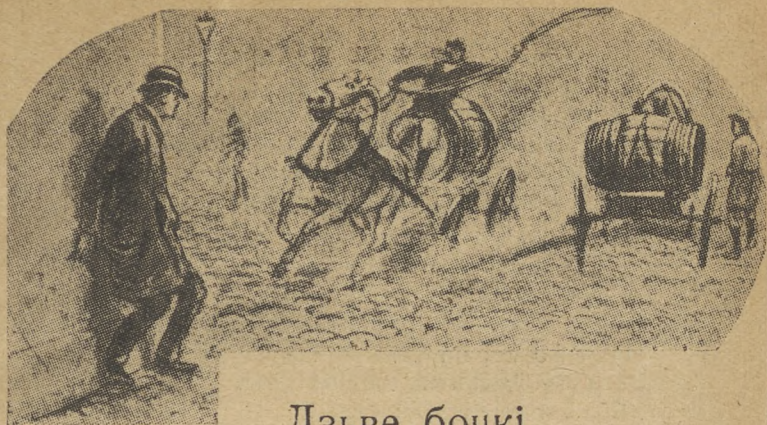
Хоць шэрсьць ня надта іх прыгожа,
Ды на даніну будзе гожа!
Ня зробім крыўды тут зусім,
Калі на'т зголім скуры ім!
Ім хутка адрасьце іх шэрсьць.
З іх дань зьбярэм, нам будзе чэсьць
Што вось, ў крытычную пару,
Ахвярай памаглі цару.
А каб як-што ня мог ён знаць,—
Да льва народ тэй ня пушчаць!“

І вось, ашчырыўшы клыкi,
Баранаў ды авец бакі
Яны пачалі ўраз скубаць,
Даніну тую ўжо зьбіраць...
Здаволены тут цар застаўся:
Пасьцелі цёплай дачакаўся.
І каб ахвярнасьць атлічыць,
Ня ведае на'т чым дарыць...
Дажджом паліліся чыны,
Мэдалі, йстужкі, ордэны...

Ня ведаю, ці чэсна бралі,
Ці мо'—па просту скажам: кралі,
Зьбіраючы баяры дань.
Ды вось: баран, аўца ці лань,
Авечы, словам, ўвесь народ,
Зусім бяз шэрсьці засталіся.
А у баяр — наадварот:
Пасьцеляў лішкі завяліся...

Ня толькі у зьвяроў, а і між нас
Такі здаўна ужо парадак,
Што калі трэ' плаціць падатак
Мужык плаці дый увесь сказ!

Дзьве бочкі.

Хто аб сабе усьцяж крычыць,
Свае таленты суне ў вочы
І надта ўжо аб тым хлапача,
Вядомым каб навокал быць —
Пусты ён, так і знай, браточкі!

Па вуліцы нек ехалі дзьве бочкі.
Адна была з віном.
Другая —
Пустая.

Крокам першая, цішком,
Ледзь-ледзь сабе пляцецца.
Другая ўскач па камням прэцца.
Грыміць — бы гром,
Уздымае пыл стаўпом.
Хто ёй насустрэч пападзецца
Хутчэй ў куточку недзе жмецца
Ля сьценкі, бокам,
Каб не здавіла ненарокам.
І на'т калі была далёка
Ў той бок прахожы кідаў вокам,
Пакуль пыл з вопраткі абтрос
Дый чыхаючы чысьціў нос.

Калі-ж шум ўзняты ёю сьціх,
Аб ёй забыліся у міг.

На хвіліну далась усім у знакі.
Аднак, як ня было карысьці ад яе ніякай—
Загінула аб ёй і памяць разам з рэхам
І калі ўспомніць хто, дык хіба толькі сьмехам!

Х в о с ь ц і к .

Ня знаю як, на што й чаму,
Зьвяроў ўладыка, леў магучы,
Вялеў народу сваяму
На сход сабрацца ў лес драмучы.
— „Хто зьявіцца ка мне хутчэй,
Той будзе мне другіх мілей.
Яго — пацарску абдарую,
Апорных — ў „паку“ пасаджу я!“
Такі загад леў выдаў строгі.
Ісьці далёка, без дарогі,
Праз хмызы розныя, балоты,
Бадай ніхто ня меў ахвоты.
Аднак, каб льва ня шмат злаваць,
У пушчу ўраз усе сьпяшаць.
Натоўп зьвяроў. Шум, гоман, топат,
Адзін усяк тут мае клопат:
Каб ззаду іншых не застацца,
Хутчэй уперад ўсіх прабрацца.
Найперш прайшлі — ўсе багацеі;
За імі тыя, што спрытней;
Нахалы розныя, гарланы —
Праз натоўп пруща, бы тараны.
Вярблюды-ж, коні і каровы,
Бараны, оўцы, вол здаровы —
— Быдлё ў пашане між людзей —
— Скрамненька ззаду ўсіх ідзе.
Аж раптам — праз сабраньне ўсё
З піскам прэцца парасё,

Між ног шмігае, ўсяк хлапача,
Уперад ўсіх пралезьці хоча.
Ды дзе там! Між такога руху —
Яго зацёрлі-б быццам муху.
І пэўне-б ззаду засталосся,
Ды з цёткай неяк спаткалося.
— „Ах, цётанька! ратуй з бяды!
Прабрацца вось хачу туды,
Да льва хутчэй. Ды не ўдаецца,
Багаты й дужы ўперад прэцца,
Слабым і ходу не даюць...
Ах, ці ня можна як-небудзь,
Зрабіць што — неяк, пастарацца,
Каб я ўперад мог прабрацца?“
— А! Чаду нашае пароды
Памоч гатова я заўсёды!
Трымайся толькі ля мяне:
Дарогі хто ня дасьць сьвіньне?
К таму-ж: міністраў усіх знаю,
На'т сваяка сярод іх маю.
Мо' чуў: там ёсьць кабан — барон?...
Ды вось — якраз ідзе і ён!
Чакай, паможа ён у міг
Нам абагнаць зьвяроў усіх!
— „Як ваша міласць пажывае?“
Сьвіньня к кабану падлятае.
„Я маю просьбачку да вас:
Хачу к цару папасць на час.
Ды вось: ісьці аднэй нек нудна,
Навокал публіка — паскудна...
Таўкучка, сьціск, смурод і гам...
Мо' дапаможаце вы нам
Вось гэтых абагнаць скатоў?“
„Мадам! Заўсёды я гатоў
Служыць для вас усёй душой!
Спакойны будзьце і за мной
Ідзеце сьмела. Я ураз
Да льва прасьцюсенька дастаўлю вас!“

І вось кабан ў натоўп ідзе,
Клыкамі пора, б'е, грызе,
Спаткацца з ім — благое дзела:
Ткне клыком — ня камень цела!
Хай-бы хто ня даў дарогу —
Ураз пусьціў-бы й душу Богу...

І вось ўсім цесна, а кабан —
Ідзе свабодна, бы той пан!
А разам з ім — яго радня:
Парасёнак і сьвіньня...

Тут мо' і дзіўна каму была,
Як ён, малы і з слабай сілай
А вось, уперад ўсіх прабраўся?
Ды проста: хвосьціка трымаўся
Ен свае цётанькі — сьвіньні...

Ня хочам, Божа барані,
Нікога тутка мы абразіць.
Ды вось — зашмат ужо пралазіць

Ўгару, і сілу забіраюць
На тое даных што ня маюць,
І сяньня так, як даўней была,
Ў „пратэкцы“ кар'еры сіла.

Бач: чалавек ні-то, ні-сё,
Мо' меней варт чым парасё.

Вума няма, нікчэмны ўзрост,
Моральна, дык зусім прахвост...
Здаецца й месца толькі ззаду!
А вось: дае сабе ён раду

І хутка у жыцьці „ўсплывае!“
Чаму? Ды хвосьцік чыйсьці памагае!

Сабачы звычай.

Праз вёску раз прыяцелі два йшлі
І гутарку паважную вялі.

Аж раптам тут з-пад падваротні,
Сабака кінуўся на іх.

За ім другі, там болей. І у міг —
З усіх двароў сабак зьяцелася з паўсотні.

Кідаюцца, ірвуць,
Зусім праходу не даюць.

Адзін з прыяцеляў кія шукаць пачаў.
„Пакінь“ — другі яго ўстрымаў.

„Кіём сабак ты ня уймеш,
А толькі болей раззлуеш.
Натуру я сабаччу знаю,

І свой на злосьць іх спосаб маю:

Спакойна пойдзем і на зьягугу,
Зьвяртаць ня будзем мы увагу.
Яны йшчэ крыху пазлуюцца,
Пабрэшуць ды і разьбягуцца“.

І праўда: чым ішлі далей,
Брахня ставалася цішэй;
Па аднаму сабакі заціхалі,
А за ваколіцай — зусім адсталі.

Людзкая злосьць такі-жа звычай мае:
Ўсё незнаёмае ды значнае — брахнёй варожай
спатыкае.

Калі, аднак, на брахуноў увагі не зьвяртаць
— Перастаюць брахаць.

Хворы леў і асёл.

Адкулечка разумная брыдзеш ты галава?
Спаткаўшы нек асла ліса спытала
— Ды вось, вяртаюся ад льва.

Ну, кумачка, для нашага сьвірэпнага цара

Прышла паскудная пара:

Стары цар-леў —

Відаць сьмяртэльна захварэў:

Уся моц яго ужо прапала,

Ляжыць у яме, бы калода —

І між зьвярынага народа —

Ужо няма яму увагі ні пачота:

Рабі з ім кожны, што каму ахвота!

Падумаеш: яшчэ нядаўна так было —

Прад ім траслося, што жыло.

Рыкне — дык зараз хто куды

Ўцякаюць зьверы, поўныя жуды.

Хаваюцца усе, каб не папасьць на вочы...

А сяньня вось, зусім ня тое:

Леў стаў, бы дзіцянё малое.

І з самай раніцы да ночы

Вакол яго натоўп, вазьня:

Ўсе зьвяры тут, ідзе грызнья,

Затое, каб бліжэй прабрацца,

За ўсё старое расквітацца.

Адзін — пырне у бок рагамі,
Той зубам ірване, а той—капне нагамі...

— Ну ты-ж напэўна льву ня сьмеў
Капытамі сваімі дацца ў знакі?
— А што я горш ад іншых, ці мо' леў
Чакаць меў ад мяне падзякі?

Праўда, я перад усім
Стараўся не спаткацца з ім.
Аднак хоць з ім я й ня сустрэўся,
Ды страху шмат і я наеўся!

Жарты—гэткі страшны зьвер!
Дык як-жа хочаш, каб цяпер —
Калі бяз сілы ён застаўся
І я за страх з ім ня сквітаўся?

Само сабой, насколькі мог
Пазнаць яму даў сілу ног;
І брыкнуў падыйшоўшы скрыта:
Хай ведае асьлінае капыта!

У подленькіх людзей заўсёды так бывае:

Пакуль уладу хто і сілу мае —
Яго баяцца,

Наровіць кожны падабацца,
Прад ім жывое усё ледзь дыша...

Калі-ж лёс яму не дапіша,

З вышыні уніз спадзе
І апынецца у бядзе —

Дык подлая душа ураз імкнецца,
Бы той асёл у байцы гэтай, —

З былым веліччам каб сустрэцца
З адной нікчэмнай сваей мэтай:
Бяз дай прычыны ў знакі дацца —
З бяды ягонаі насьмяяцца...

П р а р о к .

У бажніцы нейкай стаяў калісь драўляны бог.

Далёка славіўся ён тым, што мог
Даваць прарочыя адказы і парады..

Затое ідал гэты,

Ад галавы да ног, ахвярамі абвешан быў,
І вопраткай каштоўнай ажно ільсьніў.

Прад ім ўвесь час палілася кадзідла,
Нясьлі яму дары, зганялі быдла,
Нёс з просьбай ці падзякай, хто што мог,
І крэпка кожны верыў, што то запраўдны бог.

Аж раптам — ўвесь народ спадзіў абняў:
Бог глупствы лапатаць пачаў!

Што ні адказ — ні сэнсу ў ім ні складу,
І так і гэтак — няма ўсё з бога ладу,

Нязьмерна ўсяк тут дзіваваўся:
Куды той розум ўвесь дзяваўся?

А справа ўся у тым,

Што ідал у сярэдзіне пустым быў і у ім —
Самі валхвы сядалі

І, быццам ідал сам, — адказы ўсім давалі.

Дык вось:

Калі валхвец разумны там сядаў,
Разумныя й адказы ўсім даваў.

Калі-ж, замест яго, прыйшлось
Другому сесьці — а на бяду дурны папаўся —
Паленам простым ідал аказаўся!

Ня ведаю, ці праўда, а давялось ня раз.

Мне чуць, што тутака у нас
Нямала гэтакіх было судзьдзёў,
Якіх залежыў розум ўвесь ад іх сэкрэтароў.

Прошаны абед.

Ня ведаю з якой прычыны
Былі памінкі то ці імяніны —
Мядзьведзь абед даваў.

І на абед ня толькі сваякоў-мядзьведзяў —
Усіх сваіх суседзяў
Здалёку нават паспрашаў.

Аддаць мядзьведзю трэба чэсьць:

Было што й піць і есьць,
Сталы ламалісь аж ад стравы,
Руччом лілась гарэлка, піва,
Зусім тады няма тут дзіва,
Што госьці ў міг абселі лавы,
Мядзьведзь, як сьлед —
Частуе ўсіх, піць-есьці запрашае
І бачыць з радасьцяй: абед —
Усім да смаку прыпадае!

Вось каб гасьцей шчэ болей разяхвоіць
Здароўя ўсіх узносіць,
Застольны песьні стаў пяць,
Пусьціўся ўрэшце на т скакаць,

Ліса ў далоні біць пачала:
„Вось танцавей: такіх тут мала!
Вось дык Міша! як прыгожа,
Зграбна й лёгка скакаць можа!
Ну шчэ-ж крышку! Ўперад! Сьмела!“

— „Кума мусіць звар'яцела?“ —

Воўк лісе на вуха шэпча:
— „Дзе тут пекнасьць? То-ж ён дрэпча
Усё на месцы, дый адно
Быццам таўчэць талакно!

Хараство знайшла! І ў чым?
Хіба сьмяешся ты над ім?“

„Эх, кумок! — ліса ў адказ:
А абед хто даў для нас?“

Сама бачу: скача блага,
Аднак-жа мусім быць з увагай:

Бо як дружна, ўсе, як сьлед,
Яго пахвалім за абед —

Ён ў пахвальбе, як засмакуе —
Яшчэ й вячэрай пачастуе“.

Сяляне і рака.

Ад разарэння,
Якое прычынялі ім руччы штогодзьдзя
Вясной і восенню у палаводзьдзе —
Ня стала у сялян цярпеньня.

Дык вось, сабраўшысь разам, мужыкі
Усю гэту справу абсудзілі

І рашылі:

Ураз з жалабай зьвярнуцца да ракі.
У гэтую раку усе руччы ўпадалі.

Дзеля таго яе сяляне пачыталі
Начальствам ручаёў суседніх

І спадзявалісь ад яе

За шкоды ўсе свае

Адшкадаваньняў адпаведных,

А галоўнае: загаду ручаём усім,
Шкодзіць каб ня сьмелі ім.

А шкоды ўсе, што ручаі зрабілі,
Вялікія ўзапраўду былі:

У аднаго: падмочана і згіла жыта;
Запруда у млыне — размыта;

Пры самай вёсцы мост зьнясло,

На сенажаці — мулу нанясло;

Утопла шмат жывёлы з вёскі,

З двароў пазьнесены бярэны, дошкі...

Словам, куды ні абярнешся —

На шкоду нейкую наткнешся.

А што найгорш і больш абідна,

У чым прызнацца нават стыдна —

Нікчэмныя руччы ўсё гэта нарабілі!

Хай глыбінёй багаты-б былі,

Ці многа мелі-бы вады...

А то... Ну, проста абурэнне!

Чаму рака? Стаяць на ёй вось гарады,

А ня чуваць пра гэтыя здарэнні.

Цячэ яна спакойна і ня псуець
Дабытку жыхаром бярэжым.
Відаць, як сьлед, яна закон шануець.
А як начальства, — дык ручаём мяцежным
Рака павінна паказаць,
Як трэ' законы шанаваць.

Пайшлі з прашэньнем да ракі
Ад вёскі нашай хадакі.
Прыйшлі, глядзяць
І нос на квінт спусьцілі...

Убачылі яны між рэчаў, па рацэ штоплылі,
Свае, руччамі зьнесеныя да ракі...
Пагледзілі на гэта бедныя, ўздыхнулі,
Дый моўчкі ў хаты павярнулі...

Прыклад, здаецца, ясны нам:
Дарэмна праўды хто шукае
І справядлівасьці ўжывае
Там,
Падуладнага дзе старшы пакрывае
І дзеліць ўсё з ім папалам!

Воўк на псарні.

Воўк, лезучы ў аўчарню,
Заблутаўся й папаў на псарню.
Пачуўшы шэрага дух блізка забіякі,
Паднялі гвалт сабакі.

З ланцугоў аж ірвуцца
У бой з ваўком ўступіць імкнуцца.

Прачхнуліся псары, ўзьнялась трывога:
— Хто, што? пытаюцца адзін аднога.
Крычаць: адзін — агню давай!
Другі — вароты зачыняй!

Словам — пеклам стаўся двор.
Бягуць, хапіўшы хто тапор,
Хто кол, а іншы і ружжо.

Воўк, бачачы што ўжо
З ім справа кепска, закруціўся,
Ў куток забіўся,
Зубамі ляскае, паставіў дыбам шэрсць,
Здаецца: вось гатоў ўсіх зьесьць...

Навокал лыпае вачыма,
Уцечка, бачыць немагчыма!...

Зусім прыйшоў яму канец!
Прыдзецца тутка за авец,

За усе зладзействы здаць рахунак...
Шукаючы якісь ратунак
І выхад ў гэткім цяжкім горы —
Ўступае воўк ў перагаворы.

І кажа: што у вас за шум?
Сябры! я-ж ваш стары і сват і кум,
Прыйшоў да вас цяпер мірыцца.
Даволі нам ужо сварыцца!
Збудзем прошласць, зробім згоду!
Я прыкрасьцяў ужо народу
Рабіць ня буду, ў тым клянуся!
На'т болей — я за вас бяруся
З другімі на сьмерць ваяваць,
Ад ўсіх ваўкоў абараняць.
І воўчай клятвай вам сьцвярджаю,
Што я...

— Перапрашаю!

Тут лоўчы спыніў воўка мову:
— Я ўжо стары і воўка слову
Наколькі верыць — добра знаю!
Дзеля таго вось звычай маю:
З ваўкамі гутарыць аб міравой —
Садраўшы скуру з іх далой!

Сказаўшы так —

Лоўчы на ваўка пусьціў сабак...

Конь і сабака.

Раз неяк, служачы ў гаспадара аднога,
З сабакай конь спрацацца крэпка сталі,
„Ня сталася-б, дальбог, нічога,
Каб і з двара цябе прагналі“.
Сабака кажа: „вось вялікая тут штука —
Вазіць або гараць!
А ў гэтым — ўся твая навука,
Пра здольнасьць іншую дагэтуль ня чуваць.
Ці-ж можаш ты са мной раўняцца?
Павінен днём за стадам я ганяцца,
Ўначы — дабытак ўвесь абараняю
І гэтак ні мінуты спакою я ня знаю“.

— Шмат праўды, трэ' прызнацца“.—
Конь кажа, — „ў тым што кажаш ты
Аднак, ня трэба забывацца,
Што хоць я й мала варты:
Каб ня было каму гараць-вазіць,
Дык ці было-б табе што й бараніць?“

Заслуг ніякіх за другімі
Не прызнаём мы і ня бачым,
А параўняўшы са сваімі —
Даём суд — як аб каню сабачы.

Рада на ўпартых.

Праз мост на Нёмне ці Вяльлі—
Асла адновячы вялі.

Асёл — як ведама усім—
Вельмі ўпартая скаціна.

З ім —

Бы з той благой жанчынай,
Калі нечага упрэцца,
Ніхто ладу не даб'ецца.

Дык вось і тут. Асёл спачатку
З гаспадаром быў у парадку:

Ішоў за ім спакойна, ціха,
Аж да паловы мосту. А тут —
Якоесь ўлезла яму ліха,

Упёрся і капут:

Бы ўрос у мост нагамі,
Стаіць ды хляпае вушамі!

Напрасна гаспадар хлапоча:
То ласкай просіць, то зноў лае
То пугай плясьне — той нядбае,
І з месца скрануцца ня хоча!

Гледзячы, як гаспадар з ім б'ецца,
Прахожы аж за брух бярэцца,
І з рогатам дае ўсяк раду:
Той—„цягні“—другі — „пхні з-заду“!

Аднак-жа, ўсё выходзіць дрэнь:
Асёл здубеў, стаіць, бы пень.

Урэшце неякі прахожы
Кажа: „Тутка не паможа,
Ані біцьцё, ні папіханьне,
Іншае тут трэ' стараньне.

Упартасьць каб асла зламіць,
Трэба фартэлю ўжыць;
Ён дурны, хоць і ўпарты,
Дагэтуль строіць з вамі жарты,
Паказвае свой тым задор,
Што робіць ўсё наперакор.

Дык вось, асла ісьці каб змусіць
Далей праз мост,
Яго узад цягнеце вы за хвост.

Яго напэўна гэта скусіць
І, каб на злосьць вам зноў зрабіць —
Ён жыва ўперад пабяжыць“.

Гаспадар галоў чухнуў,
За хвост халіўся, пацягнуў.

Асёл зірнуў,
Вушамі стрыгануў,
Уперад з усіх ног пусьціўся,
Аж пыл стаўпом з-пад ног круціўся...

І гаспадар не аглянуўся,
Як мост ў іх з-заду апынуўся.—

Добра і ўпартых за нос водзяць,
Калі ў іх глупоце саюзніка знаходзяць.

Сяброўская згода.

Нек щчупак,
Лебедзь і Рак
Гружоны воз цягнуць ўзяліся,
І разам ўтрох ў яго ўпрагліся.

І вось працуюць з сіл усіх,
Аж градам пот ільецца з іх.
Так: Лебедзь ўверх, у неба рвецца,
Цягне ў возера Щчупак,
А бедны Рак —

Дык аж пыхціць, узад ўсё пнецца.
Для іх запражкі
Воз не здаваўся надта цяжкі,
Дый кожны з іх вельмі стараўся,
А воз на месцы заставаўся.
У чым тут справа, што і як,
І дзе віна — судзіць ня нам,
Ды вось, аднак—
Той воз дагэтуль стаіць там.

Калі няма ніякай згоды,
Між сябраў нат адной пароды,
Ня пойдзе справа іх на лад
Ані уперад ані ўзад;
І хай зрабіць яе ня штука —
Ня дзела выйдзе — толькі мука!

Аслы на Парнасе.

Калі вон з Грэцыі павыгналі багоў,
А іх маёнткі людзі дзяліць сталі,
Дык і Парнас на ўласнасьць некаму аддалі,
А той сваіх пачаў там пасьць аслоў.
Ня ведаю адкуль, аднак, аслы дазналі,
Што з пашы іх прад імі музы карысталі.
І кажуць так сабе: Ня дарма нас
Сіды на месца муз прыгналі!
Прайшоў іх час, і вось Парнас
Нам аддалі, каб мы п'ялі!
— Дык бачце-жа, — крычыць адзін: ніхто не адставай,
А той, хто галасісты — запявай!
Для славы нашай варта пастарацца,
Каб ўсе маглі пераканацца,

Што лепшы, чым у муз-сясьцёр,
Тут будзе наш асловы хор!

А каб ніхто ня зьбіў ў пяньні нас,
Дык на Парнас,
Бяз голасу аслова —
Ня пусьцім мы з пяўцоў нікога.

З такой згадзілася ўсё стада прапазыкай.
І пачалася тут музыка!

Такі узяняўся гвалт і зыкі,
Такі гармідар правялікі, —
Як быццам недзе йшоў абоз
На тысячах нямазаных калёс...

Няма чаго: было тут шмат старанья...
Аднак, ад гэтага асьлінага пяньня
Чуць Грэцкі цар не звар'яцеў.

І вось, спыніць каб п'явуноў,
Паслаў сваіх ён цівуноў.

Аслоў з Парнасу ўсіх загнаць
Хутчэй у хлеў,
І бізуна пры тым не шкадаваць...

Оўцы і сабакі.

Пры стадзе неякім авец,
Каб ратаваць іх ад ваўкоў,
Што стада крыўдзілі ў канец —
Прыставілі сабак за старажоў.

Аднак, сабакі — хоць старалісь, —
Ваўкоў напады ня спынялісь.

Тады,

Сабраўшыся гаспадары,
Разгледзіўшы ўсю гэту справу,
Рашылі павялічыць псоў араву.

Што-ж не памагло і гэта!

І вось яшчэ ў палове лета,
Псоў набралася столькі, наканец,
Колькі у стадзе тым было авец.

Ваўкі чапаць ужо авец ня сьмелі.
Здавалася-б: ну, оўцы уцалелі!

Аднак,

Зусім ня вышла так...

Бо-ж старажом трэ' есьць і піць,
Ня з пэнсіі-ж аднэй ім жыць?

І вось — сьпяраша яны абстрыглі з оўцаў шэрсць,
Далей — па жэраб'ю з іх скуркі паляцелі;
А там — засталася авечак штук пяць-шэсць,
Ды й тых ў канцы сабакі зьелі!...

Кепска, калі ёсьць зашмат апякуноў:
Дзе нянек сем — там дзеці без галоў...

А с ё л.

Калі ўвесь сьвет Юпітэр насяляў,
І развадзіў там твараў розных племя,
Дык і асёл на сьвет у ліку іх папаў.

Ня ведаю: ці зумысьля, ці маючы бярэмя
Справаў розных — не дагледзіў бог —
— Асёл наш ростам з векшу аказаўся,
І мала хто яго прыкмеціць мог.

Дзеля таго-ж, што пыхай ён вялікай адзначаўся,
Дык наравіў прад іншымі наса задраць.

Аднак-жа, чым тут было ўзвышацца?
Каб росту крыху хоць дадаць...

А то... ну проста стыдна паказацца!

І вось — к Юпітэру асёл ідзець
І просіць ўзрост яму падбавіць.

„Ах, зьлітуйся, Тварэц! Крыўдна! Не магу цярпець,
Усякі львоў, сланоў ды барсаў славіць,

Аб іх ўсе гутараць з вяліка й да малога,
А вось аб нас, аслох, ніяк ня чуць нічога.

Ні гонару, ні славы! Ну, проста дзіва!
Ці-ж гэта добра, справядліва?

Тымчасам я, каб хоць з цялё узросту быў —
Дык пыхі-бы са львоў ды барсаў я пазьбіў,
І аба мне-б ўвесь сьвет загаманіў!“

Так, што ні дзень асёл да Бога лез,
І так яму урэшце надаеў,
Што зазваваўшыся Зэвэс —
Аслу быдлём вялікім быць вялеў,

І даў яму пры гэтым голас дзікі;
Ды да таго, што новы тэркулес
Жах голасам на ўсіх навёў вялікі,
Аж дрыгануў ўвесь лес.

Пытаецца тут кожны: што за зьвер? З якога роду?
Ма'быць зубасты? А рагоў, дык мусіць бяз чысла?
Ну, словам — толькі й гутаркі, што пра асла!

Аднак-жа, не прайшло і году,
Як добра ўсе асла пазналі,
Бязглузды і упартасьці аслы —
Ўвайшлі ў народныя прыслывы,
А ім самім — ваду вазіць пачалі!

Калі хто розуму ня мае ад раджэньня,
Дык не паможа ўзрост ці палажэньне.

Здабыўшы іх — вялікім нейкі час здаецца,
Аднак — заўсёды дурань дурнем застаецца!

Прысуд.

Зладзействамі сваімі не'к шчупак
Ўсёй рыбе насаліў у рэчцы так,
Што тая на яго падала ў суд данос.

Пакрыўджаных на сьледзтве дапрасіўшы,
Сабралі доказаў аж цэлы воз,
І шчупака злавіўшы —
На суд яго ў начоўцы прынясьлі.

І
Г
Ф

Вось судзьдзі пры рацэ на пожны сабраліся
(Іх тут якраз усіх пасьлі), —
І справы шчупака разборам заняліся.
Судзьдзямі былі: два казлы,
Дзьве старыя кабылы ды і старых два аслы.

А для парадку і над'зору,
Папала ў гэты раз ліса за пракурора.
Йшла, праўда, гутарка ў сабраўшымся народзе,
Што лісанька жыла са шчупаком у згодзе,
Што ён ня раз даваў ёй у кладоўку
То рыбкі сьвежанькай, то сунуў залатоўку.

Аднак сярод судзьдзёў,
Нікога ён ня меў прыяцялёў.
Апрыч таго і па закону ў гэты раз,
Неяк нельга яму было зладзействы дараваць.

Прышлося суду пісаць указ,
Што шчупака трэ' сьмерцьцю пакараць,
А ласьне — павесіць на суку у лесе,
І для прыкладу даць абвестку ў прэсе.

„Высокі Суд!“ — ліса загаварыла. —
„Павесіць гэткага зладзея мала.
Каб казьнь яго прыкладам ўсім была,
Дык я-б прапанавала,
Найгоршай сьмерцьцю шчупака казьніць:
Ў рацэ бандыта утапіць,
І утапіць публічна, ўсенародна!“

Канешна — толькі „просіць“ пракурор,
Аднак-жа кожны прыгавор —
Павінен быць з яго жаданьнем згодны.
Дзеля таго і тут: — парадзіўшыся між сабой,
Суд мусіў згодзіцца з лісой.
Вось, замест вісець у лесе на суку —
Шчупак папаў ў раку...

Дуб і гарбуз.

Калі ўжо варыву пасьпець прыйшла пара,
— Ты доўга рос? —
Гарбуз у дуба запытаўся.
— Сто год.

— А я вась у сто дзён, дык вырас, як гара!
— Што толку ў тым, што хутка так вялікім стаўся? —
Дуб кажа, — сталецьці я живу, бо рос памаленьку,
нязначна.

А ты вась — хоць вялікі ўжо і, кажуць вельмі,
смачны,

І хараством сваім сльвеш —
Як хутка гэтак вырас, так хутка і памрэш!

І шмат каму ў наш век,
Трэ' помніць праўду гэту,
Што чым хутчэй дабіўся „славы“ чалавек —
Тым ён хутчэй і канець ў лету!

„Выбарнае“ начальства.

Воўк неяк за пратэкцияй лісіцы,
Якая сябравала з самай львіцай,
Прасіў ў Льва-Цара
Яго назначыць старастай авечага двара.

Аднак, дзеля таго, што кандыдат
Ня надта добрай славай карыстаўся,
Леў выдаў свой загад,
Каб сход скаціны ўсей сабраўся.
Бо ўжо і між зьвяроў

Пануе нашых дух часоў:
Рашае большасьць галасоў.
Дык вась, на сходзе й леў
Даведацца аб тым хацеў,
Якую большасьць воўк:
Ці за сябе, ці проці меў.

І вась — сабраўся сход.
Спрачаецца, шуміць народ,

(Вядома, як на кожным сходзе).
Аба ўсім ідзе тут мова,
Аднак проці ваўка ні слова
Ніхто не выказаў ў народзе.
Авечкі тут-жа згрудзіўшысь стаялі,
Уздыхалі ды... маўчалі.
Зусім тады ня дзіва,
Што леў, ня чуючы ніякага спраціву,
Такі свой выдаў прыгавор:
Аддаць ваўку авечы двор!

Такі вось вынік сходу
Залішне часта ў нас бывае:
Што воўк дый „голосам народу“
Аўцам ў начальства пападае...

Ваўкі і оўцы.

Авечкам ад ваўкоў зусім жыцця ня стала.
Дайшло ўжо да таго, што, наканец,
Авечак лёс начальства пад увагу ўзяла —
І з мэтай ратаваць ад гібелі авец —
Назначыць Раду парашыла.
А як само яно з ваўкамі зродні была,
Дык ваўкі ў раду толькі і папалі.

Канешна — слабыя авец былі надзеі,
Ваўкі каб ад ваўкоў іх ратавалі.
Аднак — ня ўсе-ж ваўкі зладзеі?
Наадварот — прыклады былі, што ня раз
Ля стад вясковых воўк блукаўся,
І, не чапаючы нікога у той час,
Пашвэндаўся сабе і ў лес хаваўся.

Казалі, праўда, ўсе тады,
Што сыты, мусіць, быў і ня шукаў яды.
Аднак-жа тлумачэньне гэта,
Зусім нельга за правіла лічыць.

Зладзейства—хай сабе ваўкоў усіх прыкмета,
Ды выняткі-ж павінны быць

І ў воўчым племені. А ўрэшце, —
Дык мусяць і ваўкі што-небудзь піць ды есьці.
Дзеля таго, авечак хоць і трэба ратаваць,
Нельга зусім інтэрас і ваўкоў ігнараваць.

Такім вось чынам рада сабралася

І лёсам скрыўджаных авечак занялася.

Паседжаньне у лесе адчынілі.

Як сьлед, з усіх бакоў ўсю справу абсудзілі,

І наканец — прыдумалі закон.

Быў зьместу вось якога ён:

„Як толькі воўк у стадзе забуяніць

І абіжаць авечак станець —

Дык ў праве кожная тады аўца,

Схапіць за карк крыўдзіцеля-ваўка,

І ў суд яго ураз даставіць,

У лес суседні, або ў бор“.

Няма ў законе што прыбавіць ці убавіць!

Аднак-жа, бачым мы да гэтых пор,

Што будзь аўца атветчык ці „ісьцец“ —
Няма ратунку для авец!
І хоць ваўком зладзействы ня спушчаюць,
Пакуль віноўнага дазнаюць
І кару нейкую яму дадуць —
Ваўкі авец як кралі, так крадуць!

Нос і ногі.

Неяк прад нагамі нос
Хваліцца стаў хвасьліва.
(Ён тоўсты быў, блішчэў, як сьліва
І валасамі на'т аброс):

— Вы што? Ё маім высокім палажэньні,
На'т бачыць вас — ужо мне паніжэньне.
Магу я службай вашай карыстацца,
Аднак — як сьмееце са мной раўняцца?
Вы хочаце уроўні быць паноў?
Ды я вас!..
Раптам... богі!
Скаўзнуліся ў балоце ногі
І нос — бабух у брудны роў! —

Хто-б ні быў — гэту праўду знай:
Нос ні прад кім не задзірай!

Воўчы закон.

У дужага слабы заўсёды вінаваты.

Ягнятка неяк ў летнюю пару,
Адбіўшыся ад хаты,
Пабегла да ракі вады напіцца.
І трэба-ж так было злажыцца,

Што акурат у тую-жа пару
Пры рэчцы той галодны воўк блукаўся.

Угледзіўшы здабычу, воўк аж аблізаўся.
І вось, з замерам паабедаць,
Сьпяшыць к ягняці ён. Аднак,
Як ні хацелася яму барджэй ягняцінкі адредаць,
Воўк, (ён быў практычны, стары злодзеі,
І не адну ўжо прыкрасьць меў
Калі каго украўшы проста зьеў) —
Хацеў абставіць справу так,
Каб быць зусім з законам ў згодзе,
Абвінавачаньням ня даць падставу,
Ну, словам, ўсё зрабіць „па праву“.

І вось — пачаў к ягняці воўк чапіцца,
Быццам не дае яно яму напіцца.

— „Як сьмееш лезьць сюды! — крычыць —
І тут, дзе буду піць,
Сваім паскудным рылам
Мяшаць ваду з пяском і ілам?
За сьмеласьць гэткую сарву
Тваю дурную галаву!“

„Калі ясьнавельможны воўк прыгледзіцца бліжэй—
„Дык лёгка можа праканацца,
Што тут зусім няма чаго злавацца.
Бо-ж я шагоў на сто ніжэй
Ад вашай міласьці па рэчцы п'ю
І замуціць вады вам не магу!“

„А? Значыць я ілгу?
Нягодны! Ці хто чуў такую сьмеласьць ў сьвеце?
Ды, помню: ты і ў прошлым леце,
Таксама мне тут насаліў!
Я гэтага, дружочак, не забыўся!“

„Перапрашаю: я толькі сёлета радзіўся,
Тады напэўна ня я быў!“ —

Ягнятка кажа.

„Дык гэта быў твой брат!“

„Ня маю я братоў“...

„Дык кум, ці сват!“

Ну, словам нехта з твайго роду!

Вы ўсе: сабакі, оўцы, пастухі —

Заўсёды сочыце мае грахі

І воўчаму жадаеце пагібелі народу!

Хто іменна з вас вінаваты,

Зусім цяпер я ня пытаюсь,

З табой, шчанё, смаркаты,

За ўсіх тут расквітаюсь!“

„Скажэце-ж чым тут вінаваты я?“

„Маўчы! Абрыдла мне зусім ўся гутарка твая!
Даволі!“

Няма чаго з табой вазіцца больш,

Пытаньнямі сваімі зусім мне надаеў!

Адказваць табе — за многа чэсьці.

А хочаш знаць за што? Дык знай: даўно я ёў,
І зьём цябе, бо хачу есьці!“

Жаба і вол.

На пожны жаба, ўбачыўшы вала,

Надумала узростам з ім зраўняцца.

(Яна завісьніцай была)

І вось — давай старацца!

Чапурыцца, пыхціць і дмецца...

— А што, кума, ужо здаецца,

Зусім на роўні з ім я стала?“ —

Пытаецца ў кумы.

— „Куды там“ — тая адказала.

— „Ну, а цяпер, пабач вось як надмуся,

Ці-ж не як ён вялікай я кажуся?“

- „Ды не“...
- „А вось цяпер, ці-ж я ня роўня з ім?“
- „Ні крышачкі...“

Пыхцела жаба ды пыхцела,
 І кончыла сваё тым прадпрыемства,
 З валом што не здабыўшы падабенства—
 З натугі трэснула і акалела!

Пабачце вокал: колькі ёсьць
 Паміж людзей вось гэтых жаб:
 Дмецца, пнецца гэты госьць —
 Уверх пралезьці неяк каб.
 І вось ўжо-ўжо, здаецца!
 Дапяў нарэшце сваю мэту:

Ўсім дацца ў знакі ён імкнецца...
Аж раптам „знамянітасьць“ гэту
Лёс жабы з байкі спатыкае:
Бясслаўна свой жылот канчае...

Кот і мышы.

Ў падпольлі адновячы сваім,
Мышы радзілісь аб тым,
Як з катом-зладзеём быць,
Бо не дае ужо ім жыць.

Пачалі радзіць. Як і ў нас —
Галдзелі мышы ўсе ураз.
Адна тут раіць — падкупіць,
Другая проста задавіць,
Або, сабраўшыся гурбой,
Пачаставаць ката лазой.

Давала кожна сваю раду,
Аднак з нарады — няма ладу!

Тут стары пацук умяшаўся;
Стаяў ён з боку, прыглядаўся
На шум і гоман таго сходу.
Урэшце кажа так народу:

Паслухайце, вось тутка вам
Прастую раду на ўсё дам.
Хабор дык кот ад вас вазьме,
Але і ўзяўшы — загрызе;
Забіць яго? Ці хто-бы мог?
За гэта — ведайце — вастрог!

Найлепей будзе — не сварыцца
З катом ані мірыцца.
Ні ваяваць з ім, ні дружыць,
А з асьцярогай большай жыць!

Млынар і куры.

Запруду ў млынара вада размыла.
Бяда-б ня надта страшнай была,
Калі-б адразу крыху патрудзіцца.
Млынар аднак-жа сьпіць, не клапаціцца.
Тымчасам з кожным днём вада
Мацней цячэ. Урэшце—б'е ўжо, як з вядра

„Гэй, млынар! Устань, прачхніся!
Барджэй папраўкаю займіся!“
Млынар-жа кажа: — Глупства гэта!
Яшчэ далёка да бяды,
Ня мора-ж трэба мне вады, —
І гэтай хопіць мне праз лета!

Сказаў, на бок перавярнуўся,
Дый зноў ў падушку носам ткнуўся.

Пакуль ён сьпіць—вада
Цячэ праз стаў ужо ракой.

І вось прыйшла зусім бяда:
Млын стаў. Тут толькі млынар мой
За сну схапіўся.

І вохае, і тужыць, і сьлёзамі заліўся.
Ламае галаву: што тут рабіць,
Запруду каб паправіць і млын у рух пусьціць?

На месца шкоды ён сьпяшыць.
А там—прышлі напіцца куры.
Убачыўшы курэй: „Праклятыя!“ — крычыць,
„Нягодныя зладзейкі, дуры!

Я і бяз вас ня ведаю адкуль вады дастаць,

А вы прыйшлі і рэшту дапіваць!“

Млынар тут так на іх
Вялікай злосьцяй распаліўся,
Што за калок як-га схапіўся
Дый перабіў усіх.

Які-жа вынік атрымаўся?
Бяз кур і без вады млынар застаўся.

Малпа і люстра.

Убачыўшы у люстры аб-
раз свой
Мядзьведзя малпа тоўк
нагой.

„Пабач, кум, кажа — што
за рыла!

Якія строіць міны ды гры-
масы!

Дальбог, каб з ёю крыху
схожа была

Я-б удавілася у той час!

Аднак,

Прызнаць павінен ўсяк,
Што гэтакіх якраз крыўляк
Дзесятак добры набярэцца
Сярод маіх сястрычак ды знаёмых.
Я на'т магла-б назваць усіх імёны...

— Эх, кума! а мне здаецца,
Што чым другіх шукаць-капацца,
Мо' лепей было-б прдст прызнацца,
Што бачыш ў люстры абраз свой...

І, што тут была! Божа-ж мой!

Пачуўшы малпа раду гэту,
Чуць не зжыла кума са сьвету!
На век ён страціў кумы ласку...

Каб паясьніць нам гэту казку
Ня трэ' прыкладаў шмат шукаць:
Іх можна кожны час спаткаць.

Чым больш хто душу чорну мае,
Дык як-небудзь,
Каб ад сябе увагу адварнуць
І не папасць ў адказ —
Такі панок ураз
Абвінавачаньні другім кідае...

І Н Д Ы К.

Нек ў час вячэрняе пары,
На панскім птушачым двары
Вутка, певень і гусь зыйшліся
І крытыкай знаёмых заняліся.

Канешна — ўсіх скрытыкавалі
(Нашу ма'быць моду ўзялі),
Аднак-жа болей за усіх --
Цяреў індык.

„І грэх і сьмех,
Сказаць каму, што гэты птак,
Ад птушак большы ўсіх дурак —
Дасюль сярод нас сьмее жыць“.
Певень абураны крычыць, —

— „Уродзіцца-ж такая брыда,
І паглядзець — бярэ агіда!
Ўдавіўся-б я, дальбог-жа,
Каб хоць крыху быў з ім схожы!“

— „А пабачце: на насе,
Якую штуку ён нясе!
А нязграбайла, што за хвост!
Уся павадка, які ўзрост!“
Гагоча гусь. „А як надуты, а упарты!
Дальбог — адкінуўшы ўсе жарты —
Трэ' прызнаць: індык — пачвара,
Хіба з панам нашым пара!“

„Ад важнасьці дык мусіць хутка,
Індык трэсьне!“ — крача вутка.
„Ганьба і сорам птушкам ўсім,
Што жыці разам мусім з ім!
Запраўды: даўно ўжо час —
Вон прагнаць яго ад нас!“

Тут пачалі усе крычаць:
„Індыка — байкатаваць!“

Вось гэтак птушкі згодным хорам
Суседа-індыка кляймлі.
Ён дурны, і жыць з ім сорам,
Байкот яму на’т аб’явілі...

Тымчасам — ўсімі лёс іграе,
Што будзе заўтра — хто з нас знае?
— Лёс індыка перамяніўся.
Багацьця, сілы ён дабіўся,
Словам — (ня ведаю прычыны,
Кажуць: пры помачы жанчыны) —
Індык пайшоў наш угару.
На’т быў прадстаўлены цару.

Цару-ж вельмі ён спадабаўся —
— Прэм’ер-міністрам хутка стаўся.

Як толькі прыняў ён партфэлі
— Ураз ўсе птушкі паляцелі.
Ледзь ня б’юцца між сабой,
Усе сьпяшаць наперабой —
Першым каб прад ім зьявіцца,
Ну — хоць-бы толькі пакланіцца!

З першых — певень прыскакаў
І камплімент яму сказаў.
— „Пусьцеце!“ гагатала гусь:
„Яму я перша пакланюсь!
Маё ў тым права прад усім,
Бо-ж гусі ратавалі Рым!“

А вутка — індыку цьвярдзіла,
Што бабка ейная хадзіла,
Па тым двары, дзе яго дзед,
Праходзячы — пакінуў... сьлед.

Зусім, выходзіць, ня чужая
Яна яму. Свая, радная,
Чуць не пляменьніца!..

Дык вось на сьвеце як бывае:
Ў становішчы якая сіла!
Так і цяпер, як здаўна была:
Пакуль нічога хто ня мае —
— Ім кожны толькі памыкае.

Блізкі сусед і той сьмяецца!
Пачварай, дурнем ён завецца.
Аб ім гавора, хто што хоча,
І з шагу кожнага рагоча.

Крычаць ўсе паасобку й хорам,
Што і жыць з ім разам сорам!

Калі-ж яму лёс усьміхнецца,
Багацьця, сілы ён даб'ецца,
Вакол яго вазьня:
Прыяцелі усе! Радня!

Што бачыў у горадзе Кандрат?

- Здароў! Як маешся, сябрук?
Спаткаўшы ў горадзе Кандрата,
Пытаўся здзіўлены Пятрук.
— Што робіш тут? даўно ўжо з хаты?
Кажы, ў сталіцу як дабраўся?
— Сюды даўно ўжо я зьбіраўся.
Цікавы горад быў пабачыць,
Як тут і што — дазнацца, значыць.

Да гэтых пор усё аднак,
Паехаць не ўдалось ніяк.
Аж тут нядаўна Шлёмка наш,
— Млынар, ты-ж ведаеш яго?
Сюды паехаў на кірмаш
Купіць сабе таго-сяго,
(Цяперака ён, гад, багаты!)
Дык вось, вярнуўшыся да хаты,
Ён трое дзіваў наказаў,
Быццам бы цуды аглядаў
Прывезены што да вас тут
Ў Нямецкім нейкім кут... кут... кут...

— А мо' ў кунсткамэры? — Во-во!
Дык вось, пачуўшы ад яго
Пра гэты цуды я, дальбог,
Стрымаць цікавасьці ня мог.
Засела думка ў галаве:
У горад... ў горад... Вохці мне!

Пачаў па крышацы зьбірацца...
А тут --- ну трэба-ж гэтак стацца!
Якраз і Шлёмка увязаўся.
Прышоў і просіць, каб я ўзяўся
Муку яго сюды даставіць.

Вось — брат, думаю — дык лоўка!
Магу інтэрасы паправіць:
У машну ўлезе залатоўка,
Дый ваш „кунст“ магу пабачыць...
Гэткім чынам вось я, значыць,
У вас тутка і апынуўся...

— Ну, як-жа горад? Спадабаўся? —
— Нішто, наколькі аглянуўся —
Даволі пекным паказаўся.
Хоць я па вуліцах ўсё болей,
Аднак — нагледзіўся даволі.
Царквы, дамы — усё палацы!

Сады на вуліцах... Вось працы
Паложана людзкой на гэта!
І выдумкі-ж! Вось хоць карэта —
Бяз коняй прэцца, быццам бес
У яе калёсы ўлез..
А людзям тутка дык здаецца
Надта добра ўсім жывецца.
Усе так весела сьмяюцца,
Беднякоў відаць нямаш,
Усьцяж на вуліцах таўкуцца,
Ні то хвэст, ні то кірмаш..
Ня то на вёсцы — і... куды!

— А ў кунсткамэры-ж ты быў?
Але, хадзілі і туды,
Дзякуй, Шлёмка ўсё вадзіў.

— Патрапіў, значыць? Добра гэта!
Шмат цікавых там прадметаў!
Агледзіў ўсё, ці не? Кажы!

— Усё, а як-жа. Старажы,
Вось што пры ўходзе нас спаткалі,
Усё, як ёсьць, паказалі.

І запраўды ёсьць што пабачыць!
Дык вось: гляджу, а ён тлумачыць.
Агледзіў гэтак ўсё, як сьлед,
На ўсе бакі кожны прадмет.

І дзіў-жа ёсьць на Божым сьвеце!
Вось так ў жыцьці і ня прыкмецім,
З цікавага амаль нічога.
А як зьбярэ хто мала-многа,
Дык ажно рот адчыніш з дзіва
Дый, як той стоўп, стаіш маўкліва!..

— Чакай, чакай! Ты папарадку
Кажы, што бачыў ад пачатку,
— Га! на ўспаміны я, брат, цяжкі!

Аднак, як помню: там букашкі,
Казяўкі, блохі на'т і мушкі,
Зьвяры заморскія і птушкі...
Не прапусьціў я, брат, нічога,
З найбольшага і да малога...

— Ну, а адзелы са скацінай
Ці бачыў? Слонь як падабаўся?
Ма' быць вельмі напужаўся
Спаткнуўшыся з такой махінай?

— Сло-онь? А там ён? Можна ўбачыць?

— Дык ты сланя ня бачыў, значыць?
Дык як-жа ж так: хадзіў, хадзіў,
Казявак на'т не прапусьціў.
Найцікавейшага-ж ня бачыў...

— Ды што-ж я тутка вінаваты?
Казаў ўсё стораж, што тлумачыў
(Каб ён ня бачыў свае хаты!)
Сланя-б я вось як рад пазнаў,
Яго-ж гад той не паказаў...

Мужык і клапы.

У курнай хаце мужыка
Дзе здаўна вадзілісь
Тараканы й прусакі —
Клапы паявілісь.

Чухаў бакі гаспадар,
Скраблась гаспадыня.
Лягуць ноччу яны спаць —
Бы жывець пярэна!

Так і ходзіць хадунюм!
І паўзуць казяўкі
І кроў сьвежую з усіх —
Смокчуць, бы піяўкі.

Вось да хаты нек зайшоў
Гарадзкі паночак.

Як зірнуў па сьценках ён —

Аж ўгару падскочыў!

— Што ты, кажа, чалавеча?

— Як жыць можна гэтак?

Гэта-ж клапы распладзіушысь

Зьядуць цябе й дзетак!

Мужык чухнуў сабе крыху

Там, дзе было трэба;

— Эх, паночак! Я ня згіну

Пакуль хопіць хлеба!

А бяз гэтых вось живёлін

Нам штось ня живецца.

Ці у шчасьці, ці у горы —

Штось ў сьцяне вядзецца.

Былі калісь прусакі,

Пазьней тараканы;

Хай цяпер клапы сабе

Пажывуць, бы паны!

Чапаць іх ня буду я,

З імі ўжо абжыўся.

Незнарок каб у бяду

Большую ня ўбіўся...

Гэты вось ад'елісь ўсе —

Жывуць не галодна.

Прыдзе час — я з хаты ўсіх

Выганю свабодна!

А тымчасам, дык баюсь:

Ну-ж прыдуць другія?

А напэўна будуць ўсе

Галодныя, ды злыя...

Вось тады дык ўзвыю я!

Не, калі лёс хоча,

Кроў маю каб нехта піў —

Хай пап'е клапочак!

САТЫРА І ГУМАР.

Ідэалы на „Крэсах“.

Жадаючы быць ў згодзе з векам,
Я аб „вышэйшым“ лятуцеў;
І мог быць слаўным чалавекам, —
Ды... не дапяў чаго хацеў...

Ня гнаўся я за капіталам,
Бо скарбу для душы шукаў.
Жадаў быць верны ідэалам —
І... ў жабракі ледзь не папаў...

Крычэў я гучна аб свабодзе,
Урад чародны ганіць сьмеў...
Аб бедным сумаваў Народзе —
І... на Лукішках пасядзеў...

„Свабоду, роўнасьць“ я і „брацтва“
Ня спыніўся датуль лічыць
Законным ўсіх людзей багацтвам —
Пакуль ня стаў на „Крэсах“ жыць...

Ад думак сумных каб пазбыцца,
А разам і ад броду места —
Пайшоў я неяк раз памыцца,
Да лазьні ў Вільні, да Агрэста.

І што-ж? Ура! сярод Народу,
Туды памыцца што прыйшоў,
Братэрства, роўнасьць і свабоду
Свой ідэал — вось дзе знайшоў!..

Ні Богу сьвечка...

Быў летні вечар. Парна, ціха...
Запаў мне ў сэрца сум і жаль...
Грызьці якоесь стала ліха
І гоніць ўдаль, кудысьці ўдаль...

Пайшоў, куды панесьлі вочы
Каб растрасьці тугу і сум.
І так блукаўся да паўночы,
Казаў той: проста наабум...

Хто веў, ці проста незнарокам,
У сьценку дзесь упёрся я.
Збудзіўся быццам. Кінуў вокам:
Старая то была царква.

Ў бажніцы дзьверы мімаволі
Я ткнуўся, хочучы ўвайсьці.
Мо' тут знайду прыпынак болю,
Устане сум мяне грызьці?

Аж раптам голас, быццам з неба,
Сурова, грозна мне дзяўбе:
— Куды ты прэш? Чаго тут трэба?
Няма тут месца для цябе!

Царквы ты вораг. Закон веры
Ты не шануеш, бы быдлё.
Такім закрыты раю дзьверы!
Проч! нячыстага зяльлё!

Панурыў голаў... Адыйшоў я...
Што-ж: узапраўды можа так?
Мо' па нябеснаму закону —
Не чалавек я, а быдляк?

Пайшоў ізноў далей бяз мэты.
А боль тугі, адчай ў грудзёх...
Ах! дзецц куды цяжар мне гэты?...
Аж раптам бачу: хмызы й лог.

Ага! то-ж лог, што мае славу,
Што чорт заўсёды тут гасьціць.
Калі нельга у рай па-праву —
Мо' ў пекле месца папрасіць?

І вось пачаў у цёмры ночы
Гукаць я дзьябла, каб памог.
Зарагатаў ён мне у вочы:
— Ты што-ж ка мне? А дзе твой Бог?

Цябе хрысьцілі, ты маліўся;
Сумленьне, сэрца меў і чэсьць.
Ты хрысьціянінам лічыўся, —
Чаго цяперка ка мне лезць?

Папасць у пекла не старайся!
Ты мне ня люб, ня мой слуга!
Ідзі, і тут лепш не бадзайся,
Цябе ня кіне грызьць туга!

О, доля мая, доля злая!
Куды ні ткніся — ўсё няўдача!
Закрыты дзьверы пекла й раю...
Куды-ж мне дзецца? Вась задача!...

Напрасна толькі я мыкаўся!
Ні у рай, ні ў пекла мне нельга...
Ні Богу сьвечка аказаўся,
Ані для чорта качарга!

Сучаснае.

Як жывуць цяперка людзі?
Разглядзісь на ўсе бакі:
Ўраз спаткаеш ці бязглузьдзе,
Ці тырчаць зьвяроў клыкі.

Дужы гне ў дугу слабога;
Бедняку няма як жыць;
Хоча больш, хто мае многа
Дурань—пнецца мудрым быць...

Пралязае ў „збаўцы люду“
Шарлатан і пустазвон;
Дзе ні глянь — ўсё поўна бруду,
Ілжа стала за закон.

Чэсны хто, ідэалісты,
Прападзе, як ні круці;
А чым больш у сэрцы чысты —
Тым ён меней варт ў жыцці...

Шэльмы ўраз ідуць гарою; —
А за імі — скрытны хто;
Ўсяк з гумоваю душою —
Пражыве свой век нішто!

Чэсьць і чыстае сумленьне, —
Сэрца мяккае і вум,
Сяньнешняе пакаленьне —
Лічыць за цяжар і глум.

Задаецца хто пытаньнем
Аб „высокім“ і „святым“
Дачакае асьмяяньня,
Назавуць яго — дурным...

Сяньня кожны зарагоча
На ўспамін: „святое“, „Бог“;
— „Ідэалаў, бач, вось хоча!
Ха-ха! дурань, далібог!“

Глупства ўсё, патрэбы „духа“
І жыцця „святая цэль“,
Ідэал — патрэбы бруха,
Бог — дубіна ды рубель!...

.....

Дык як хочаш ясна й ціха
Свайго веку пражыць дні —
Кінь „духоўнае“ да ліха!
Ідэалы прачь гані!

Хай арлы лятуць у неба,
Недзе аж пад аблакі!
Каму жыць з ваўкамі трэба —
Хай пяе так, як ваўкі!...

Чалавек і сабака.

Калі сабацы ў дзень халодны
Я непатрэбную даў косць,
Лізнаў у бот мне пёс галодны
Адкінуўшы сабаччу злосьць.

Калі-ж у горы і адчаю
Прыяцеля я ратаваў —
Па чалавечаму звычаю —
Тым заплаціў ён, што зрваў...

Звычайна гэта у нашым веку
Дзе горды так культурай ўсе:
Быдлё — сустрэнеш у чалавеку
А чалавечнасьць у бедным псе!

Бедны шпак.

(З Сыракомлі).

„Дзядзенька мілы, прадай мне шпака!“
Хлапчук так на рынку прасіў лясніка.
Зірнуў той: на малым, бедным дзіцяці
Рваная вопратка, лата на лаце...

— „Прадаць тут ня штука, ды дзіч дарагая,
Грошай ці хопе? Дый ежа такая
Хіба не падходзіць сталу бедака?...“
З пагардай буркнуў ён у бок хлапчука.
— „Два злоты! І помні, з цаны ня спускаю!“
— Пабойся ты Бога! Два злоты я маю,
Ды гэта ўсе грошы... За іх мне патрэба,
Купіць і занесьці да хаты хунт хлеба;
Бо брат мой маленькі, бедны дзіцёнак,
Вылезшы толькі-што з люлькі й пялёнак
У хаце халоднай сядзіць, горка плача,
Хлеба ад раніцы сяння ня бачыў...
А далей — патрэба ісьці мне ў аптэку
Купіць там для мамкі павінен я леку.
Бедная сохне, бы сьвечка гарыць,
Мусіць ня доўга на сьвеце ёй жыць...
Доктар мікстуры вось ёй прыпісаў,
Толькі дзічынай карміцца казаў..
Татка мой сьлесар: **Ды** працы ня мае.
Гора — нуда нас усіх заядае...
За злот, малю Богом, шпака мне аддай!
Табе Ён даплоце, ты пойдзеш у рай.
Іначай ня хопіць, што маю, грашэй
На хлеб і лякарствы для мамкі маей!“
Са сьмехам хлапцу тут лясьнік адказаў:
— „Дальбог я ня ведаў, дагэтуль ня знаў,
Каб жонкі рабочых, з якойсь там прычыны,
Бы нейкія пані, кармілісь дзічынай!
Рэцэпт я вось маю для маткі тваей.
Заместа дзічыны — гарэлкі хутчэй
Хай вып'е кілішак, а то і другі —
Хворасьць уся міне, ня будзе й тугі.
Два злоты, ня меней, кажу не на жарты!
За злот-жа й набою траціць ня варта,
А болей ня маеш, дык прэч адхадзі!“
— „Лясьнік, а лясьнік сюды, брат, хадзі!“
Пан гэтак з карэты пазваў лясьніка:
— „Колькі ты хочаш, кажы, за шпака?“

— „Пяць злотых, паночку... І то толькі вам“.
Дзядзенька, злоты з паловай я дам!
Урэшце і два дам!“ — хлапчук адазваўся:
„Ты-ж столькі прасіў, як са мной таргаваўся
Ты-ж слова мне даў, павінен стрымаць,
Бяры, бо я часу ня маю чакаць!“
А пан у карэце са злосьцяй рагоча:
— „Ха-ха! бачыў?... шчанюк нейкі... хоча
Дзічыну з-пад носа ў мяне падхапіць!“
„Паночку вяльможны, дазвольце купіць!..
Прашу вашай ласкі“... хлапец узмаліўся.
— „Ласкі? Каму? — пан шыра здзівіўся.
„Дазвольце мне, пане, апошніх два злоты
Аддаць за дзічыну. У мамкі сухоты,
Ёй доктар казаў“...

Тут пан той з карэты,
Вочы прышчурывшы, кажа на гэта.
— „Я з рынку, браточак, цябе не ганю,
Што матку кахаеш, — шаную й цаню.
Аднак-жа, каб згінуці меў увесь сьвет —
Я шпакам дапоўню свой сяньня абед!
Смачная штука! У роце аж тае!
Вы-ж жабракі, вы, нэндза сьвятая,
Ня можаце гэтага на’т зразумець,
Чаго-ж на дзічыну вам гэту ляцець!
Ідзі-жа да хаты да маткі сваей,
Ідзі без шпака, але з радай маей,
Каб ела капусту, кашу ды сала,
А дзеля смаку — перцу больш клала;
І будзе здарова праз век увесь свой.
Шпака-ж не аддам ёй. Пардон, братка мой!“

Пан кінуў паперку ў руку лясніка
І шпарка ад’ехаў, забраўшы шпака.
Хлапец з плачам-енкам пабег за карэтай..
А панскі хурман, убачыўшы гэта:
„Ты што гэта, — крыкнуў, — прыліп-увязаўся,
Ці мала ласкавым мой пан аказаўся?“

Дык вось-жа табе!“ І сьвіснуў канчук,
І кроўю заліўся наш бедны хлапчук...
Сьмяецца лясьнік: „Які ты няздара!
Чаго задаешся? Ці-ж пан табе пара?
Уздумаў, а як-жа, дурною галоўкай —
З панам цягацца сваёй двузлатоўкай!
Ідзі вось да хаты бяз большай тугі,
А я пайду цяпнуць кілішак-другі!“

Далёка карэта багатая скача,
Хлапец шчэ стаіць ўсё на месцы і плача...
Што яму трэба? Чаго ён чакае?
Лясьнік п'е гарэлку, вясёла сьпявае...

Што-ж далей было?

У дзень нек пануры,
Разам спраўлялісь па трох аж хаўтуры.
У немаляванай, сасновай труне,
На просьценькім возе, аб тошчым кане,
Памёршая сьлесара жонка ляжыць...
Ёй не за што было дзічыны купіць,
Каб сілы набрацца, хваробу змагаць...
За ёю — калоду другую відаць:
У ёй на спачынак вязьлі лясьніка.
Ён пану прадаў не аднога шпака,
За панскія грошы ён надта куціў
Аж п'яны са стрэльбы сябе падстраліў.
Дзівіўся ўвесь натаўп з апошняга гроба,
Ляжала ў ім важная відна асоба.
Такіх дамавін — ня убачыш ніколі!
У ёй на магільны спачынак, паволі,
Пана вязьлі, што калісь хлапчука
Скрыўдзіў так моцна, забраўшы шпака.
Са сьмерці ягонаў усяк падзівіўся:
Ён косьцяў шпака за сталом падавіўся...

Ўсе трое прадсталі на страшным судзе,
Дзе кожны адчот дасьць за ўсе справы свае,
Там ў кнігу быцьця анёл бяз сумліву
Ўпісаў аб шпаку ўжо аповесьць праўдзіву.

Л я л ь к а.

(З Сыракомлі).

Ня плач, мая лялька, пакінь сваё гора!
Ціха сядзі, не матай галавой.
Паслухай аб чым гаварылі учора
Татка і мамка са мной.
Мне новую сукню шыкуюць з бракату,
А я павінна наўчыца
Малітвы французскія, бо мы блізкім сьвятам
Паедзем у цэркву маліцца.
Вось нашы сяляне будуць дзівіцца
На тыя малітвы, круціць галавой!
А мне дык папольску нягожа маліцца,
Быццам мужычцы якой.
Паціху-ж папольску прасіць буду Бога,
Каб быці мне пекнай, расьці найхутчэй,
Каб татцы Ён даў-бы так многа, так многа
І белых і жоўтых грашэй.
А татка мой дужа любіць монэты,
І службыць імшы ён, ахвяры дае.
— „Бог шчодрэ заплаціць“ — кажа — „за гэта
І з коптарам зьверне ўсё мне!“
Вось ён і моліць аб грошах ўсё Бога,
Кашэль напаўняе ўсё свой,
І хутка ўжо грошаў ў нас будзе так многа,
Што мы не зрахуем з табой!
Ах, лялька! зусім, ну, зусім ты дурная!
Ты думаеш Бог прыдзе сам?
Або анёлы зьлятуць да нас з раю
І грошай адваляць тых нам?
Не! зьявіцца жыд у брудным жупане,
І будзе нам грошы насіць..
За грошы мы купім сялян, а сяляне,
Нам будуць гараць і касіць.
Бо-ж мы, каб ты знала — паны, я вась панна,
Сяляне-ж сярмяжны, просты народ.

Сам Бог так наладзіў, каб яны няўстанна
Служылі на панскі ўвесь род.
Фэ! як яны брудны, цёмны і п'яны!
Сярмягі дзіравы, ходзяць ў лапцёх...
А хто вінаваты? Ня слухаюць пана —
Вось і карае іх Бог!
Тата мой любіць ахвоту і коні.
Мамка сабачкі кахае.
Халопаў любіць — сам Бог нам бароне,
Іх кожны б'е толькі і лае!...
Вось ўчора: татка мой спаў ў кабінэце,
Яны-жа... Ці-ж можна іх распушчаць? —
Прыйшлі, нарабілі слядоў на паркеце:
— „З голадудохнем!“ — крычаць...
За гэта розгамі былі ўжо біты...
Сапраўды, як буду сама панаваць,
Дык, покуль ня будуць сяляне ўсе сыты,
Спакойна ня лягу я спаць!
Дый сон той ці прыдзе, калі вась згрудзіцца
Галодны народ пры вакне?
Шчэ нейкі страшэнны жабрак можа сьніцца,
Дый схопе у торбу мяне?
А горай баюся, каб Божанька з неба
Ня бачыў, што робім мы тут бедняком.
Папросім-жа ў Бога — здароўя і хлеба —
І татцы, і мамцы і мужыком!

З Нікіціна.

Выкапана рыдлем яма глыбокая...
Жыцьцё невясёлае, жыцьцё адзінокае!
Жыцьцё бясскоўнае і церпялівае,
Жыцьцё, бы васеньняя ночка маўклівае!
Прайшло яно горка, бяз цэлі, дарма,
І бы аганёк той, пагасла, няма!

Што-ж?... Сьпі ужо доля мая суровая!
Мощна замкнецца дамавіна сасновая,
Шчыльна засыплюць зямлёй яе людзі,
Адным чалавекам менш толькі будзе!
Быў і няма — страта нязначная,
Ёй не займецца і памяць няўдзячная!

Вось яна... чуецца песьнь бесклапотная,
Госьця палёў, п'явунья залётная.
У сінім паветры на волі купаецца,
Бы серабро — зьвініць, рассыпаецца...
Годзі! Быльлём шлях жыцця ўжо парос...
Ня трэ' ужо болей ні песьняў, ні сьлёз!...

Цяжкое заданьне.

Шэйх, патомак Магамэта,
Мужа славу меў сьвятога.
І яго малітвы сілай,
Шмат хто ласку здабыў Бога.

Вось прыйшлі за тэй малітвай
Да яго, ў сьвятую Мэкку
Ганчар нейкі з земляробам,
Разам што жылі ад веку.

Земляроб да шэйха кажа:
— Дождж мне вымалі у неба!
Бо ў засуху, згінуць нівы,
Застануся я бяз хлеба...

А ганчар злажыў аж рукі:
— Ў дождж — ня высушу пасуду...
Памалісь, каб было суха,
Жабраком іначай буду...

Старац выслухаўшы просьбы,
Доўга думаў і маўчаў.
— Адыйдзеце, братцы, з мірам!
Ім нарэшце адказаў:

— Кожны з вас — інога хоча.
Хоць моц Бога без канца,
Дый прыйшлося-б вашай просьбай
Ставіць у тупік Тварца...

Пакрыўджаны злодзей.

Неяк у цёплы вечар лета,
На кватэру да паэта,
Які выйшаў у блізкі лес —
Злодзей праз вакно улез.

Шмыгануў ён туды-сюды:
Пуста хоць зарэж усюды!
З рэчаў ува усёй кватэры
Крывы стол, на ім паперы,
Кніжкі старыя, газеты; —
Пара крэслаў, табурэтаў;
У кутку стаіць тапчан,
Міска нейкая ды збан...
На падлозе ўсё акуркі,
Каўбасы „гарбатняй“ скуркі,
Крошкі хлеба, сямяцьцё, бруд...
Што украсьці можна тут?

Нечым ўсьцешыць на'т і вока!

Злодзей тут ўздыхнуў глыбока,
Плюнуў дый сказаў са злосьцяй:

— Вось і лезь к такому ў госьці!
Нічога, жулік, сам ня мае

А кватэру замыкае,
Быццам нейкі багацей,
І толькі ўводзіць ў грэх парадачных людзей!

Сапраўдная дружба.

Няпраўду кажуць, што ў наш век,
Ня знойдзе дружбы чалавек,
Ні дапамогі або рады.
Здараюцца й цяпер прыклады
Шчырай і сардэчнай дружбы
І бескарыснай другім службы.
Адзін вось тутка яркі вам
Гэткай дружбы прыклад дам:

Нядаўна ўвечар, (было цёмна).
Падмацаваўшы сілы скромна
І крышку выпіўшы пры тым,
Ішлі завулачкам глухім
Два прыяцелі з вячэры,
Свае шукаючы кватэры.

Здалёку мільгаў дзесь фанар,
Асьліз ў балоце тратуар;
А іх, прызнацца, грэшна цела
З роўнавагай спрэчку мела.
І вось — адзін з іх зачапіўся

Дый бразь! як доўгі — паваліўся!
— Ой, не магу я ўстаць на ногі
Без твае, браток, падмогі!
Ня дай ў балоце каб прапаў!...
З енкам бедны марматаў.

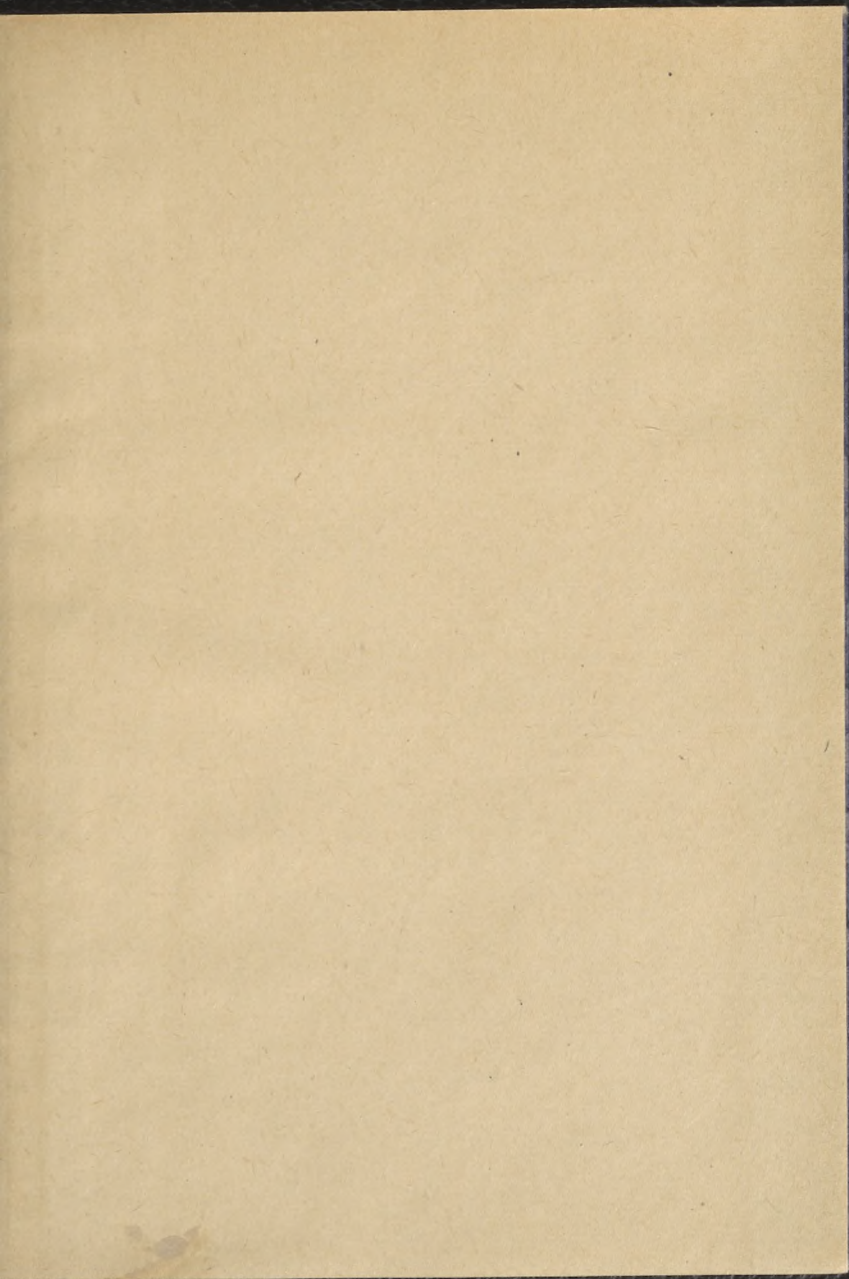
І той на просьбу адазваўся
Падняць прыяцеля узяўся.
Аднак: — як толькі ён нагнецца,
Зараз: і-ік! дый у бок хісьнецца.

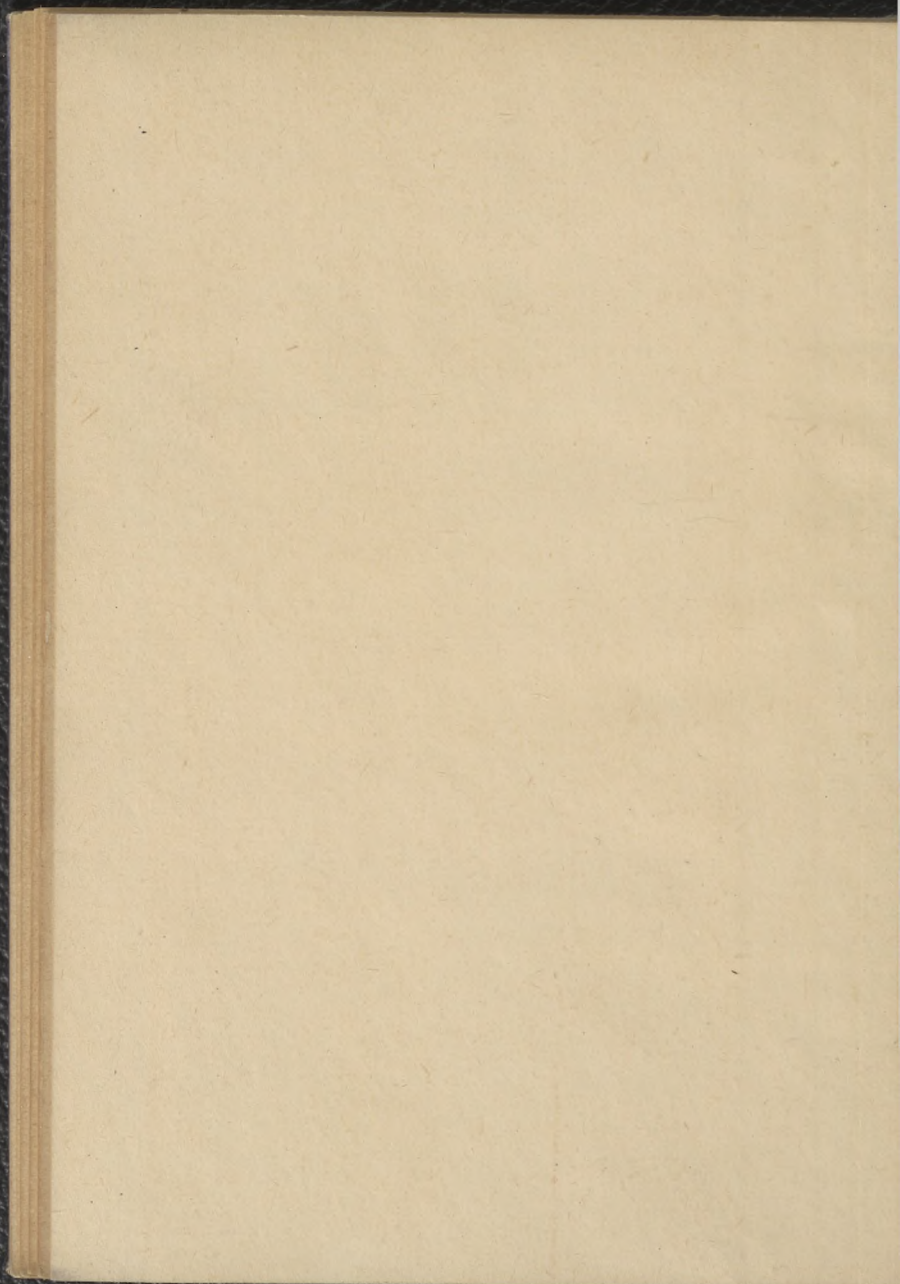
Наровіць ўперад — цягне ўзад...
І так і гэтак — ўсё ня ў лад!
Урэшце так раз хістануўся —
Што на сябру і расьцягнуўся...

Тады, абняўшы яго, кажа:
— Пе-перашкаджае сіла ўража!
Я, братка, хочу дапамоч,
Ды цёмна вось... цяперка ноч...
А кінуць не магу... мілягу
Дык вось: з таббй я побач лягу...

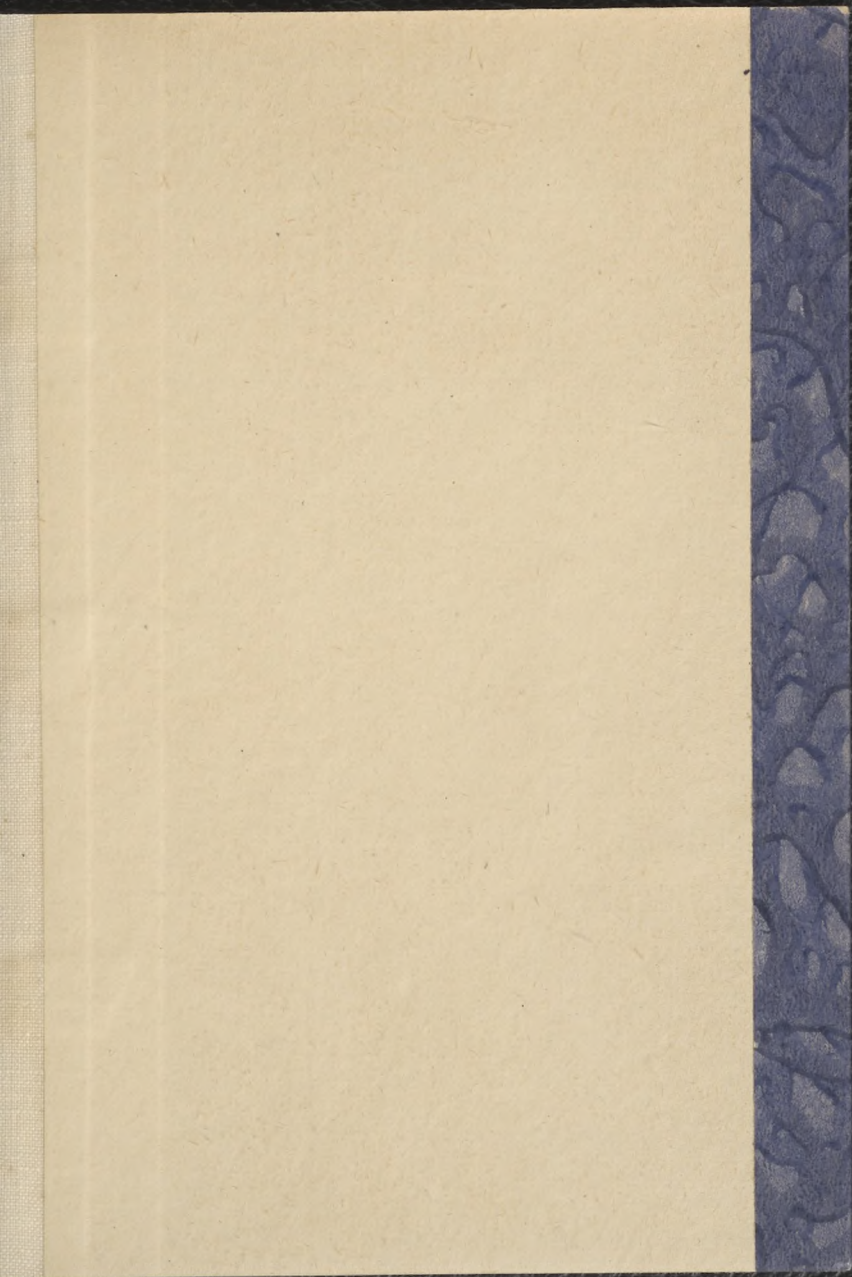

407135